

**PEDAGOGIK TA'LIM JARAYONIDA BURHONIDDIN AN-NASAFIY DIDAKTIK
G'OYALARINI METODIK TIZIMLASHTIRISH: "ULUG'LANGAN
AXLOQ"ASARI MISOLIDA**

G'uzorov O'tkir Umbarovich

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrası o'qituvchisi

Tel:+998973801886

Annotatsiya:

Mazkur ilmiy maqolada Burhoniddin an-Nasafiy keltirgan didaktik g'oyalarni metodik tizimlashtirish, xususan, uning "Ulug'langan axloq" asariga e'tibor qaratiladi. Al-Nasafiyning falsafiy-pedagogik mulohazalari zamonaviy pedagogik amaliyotda doimiy ahamiyatga ega bo'lgan ta'lim tamoyillarining boy gobelenini taqdim etadi. Ushbu tadqiqot uning g'oyalarini pedagogik ta'lim sohasida qo'llashni o'rganadi, uning ta'limotini zamonaviy ta'lim asoslariga integratsiyalashuvining ahamiyatini yoritadi. "Ulug'langan axloq"ni pedagogik nuqtai nazardan ko'rib chiqish orqali ushbu maqola an-Nasafiyning didaktik tushunchalari bugungi kunda pedagogik amaliyotni qanday ma'lumot berishi va boyitishi haqida tushuncha berishni maqsad qilgan.

Kalit so'zlar: Burhoniddin an-Nasafiy, Ulug' axloq, pedagogik ta'lim, didaktik g'oyalar, metodik tizimlashtirish.

Kirish:

Islom oltin asrining atoqli faylasufi va ma'rifatparvari Burhoniddin an-Nasafiy "Ulug'langan axloq" asari orqali pedagogika sohasida salmoqli meros qoldirdi. Uning didaktik g'oyalari o'qituvchilarga o'rgatish va o'rganish san'ati haqida chuqur ma'lumot berib, o'zgacha taassurot qoldirmoqda. Ushbu maqolada an-Nasafiyning pedagogik tushunchalarini metodik tizimlashtirish yoritilgan, ularning zamonaviy pedagogik ta'lim jarayonlarida qo'llanilishiga e'tibor qaratilgan.

Didaktik g'oyalarni metodik tizimlashtirish:

Al-Nasafiyning "Ulug'langan axloq" asari axloqiy-axloqiy tarbiyaning keng qamrovli asoslarini qamrab olgan bo'lib, ezgu fazilatlarni tarbiyalash va xislatlarni kamol toptirishga urg'u beradi. Uning pedagogik falsafasida asosiy o'rinni ta'lim nafaqat bilim berish, balki shaxsning axloqiy va ma'naviy kamolotini ham tarbiyalashi kerak, degan e'tiqoddur. Uning didaktik g'oyalarini tizimli ravishda tashkil qilish orqali o'qituvchilar o'quv amaliyoti va o'quv dasturini loyihalashda yo'l-yo'riq ko'rsatadigan qimmatli tamoyillarni olishlari mumkin.

1. Ilm va fazilat uyg'unligi: Al-Nasafiy bilim olishning ezgu xulq-atvorni tarbiyalash bilan uyg'un uyg'unlashishi tarafdori. Pedagogik kontekstda bu kognitiv rivojlanish va axloqiy ma'rifatni ta'kidlaydigan ta'limga yaxlit yondashuvni rivojlantirishni anglatadi.

2. Namunalar orqali axloqiy ta'lim: Al-Nasafiy axloqiy qadriyatlarni o'rgatishda ibrat va namunalardan foydalanish muhimligini ta'kidlaydi. Pedagoglar o'quvchilarda axloqiy fazilatlarni singdirish uchun hayotiy voqealar, tarixiy shaxslar va axloqiy rivoyatlarni o'zida mujassamlashtirgan holda bu g'oyadan foydalanishlari mumkin.

3. Interfaol va reflektiv ta'lim: Al-Nasafiy axloqiy tarbiyada interfaol va reflektiv ta'lim tajribalarining ahamiyatini ta'kidlaydi. Pedagoglar axloqiy tamoyillarni chuqur anglash uchun o'quvchilarni dialogga, tanqidiy fikrlashga va o'z-o'zini mulohaza qilishga undashi mumkin.

4. Kontekstli o'quv dasturlarini loyihalash: Al-Nasafiyning didaktik g'oyalari o'quvchilarning madaniy va ijtimoiy muhitiga moslashtirilgan o'quv dasturi zarurligini ta'kidlaydi. O'qituvchilar o'quvchilarning hayotiy tajribalari va ijtimoiy kontekstlarga mos keladigan o'quv dasturlarini ishlab chiqish orqali uning tamoyillarini moslashtirishlari mumkin.

Al-Nasafiy didaktik g'oyalarini zamonaviy pedagogik ta'limda qo'llash:

An-Nasafiyning didaktik g'oyalarini tizimli tashkil etish va qo'llash orqali o'qituvchilar pedagogik amaliyotlar samaradorligini oshirishi va o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga yordam berishi mumkin. Uning ta'limotlarini zamonaviy ta'lim tizimiga integratsiyalash nafaqat intellektual o'sishni, balki axloqiy va axloqiy etuklikni ham ta'minlaydigan o'quv muhitini rivojlantirishi mumkin.

An-Nasafiyning "Ulug'langan axloq"ga asoslangan didaktik g'oyalari abadiy dolzarblikka ega va zamonaviy pedagogik amaliyotga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Talabalarning har tomonlama rivojlanishiga yordam berish uchun o'qituvchilar zamonaviy ta'lim tizimida uning ta'limotlarini qanday qo'llashlari mumkinligi haqida batafsilroq ma'lumot:

1. Yaxlit rivojlanish: Al-Nasafiyning bilimlarni o'zlashtirishni axloqiy va axloqiy fazilatlar bilan uyg'unlashtirishga urg'u bergani zamonaviy yaxlit ta'lim chaqiruviga mos keladi. O'qituvchilar nafaqat akademik mazmunga e'tibor qaratadigan, balki ijtimoiy-emotsional qobiliyatlarni, xarakterning kuchli tomonlarini va axloqiy fikrlashni rivojlantirishga ustuvor ahamiyat beradigan o'quv tuzilmalarini ishlab chiqishlari mumkin.

2. Xarakter tarbiyasi: Al-Nasafiyning yondashuvi shaxsni shakllantirishda xarakter tarbiyasining muhimligini ta'kidlaydi. Zamonaviy pedagogika yaxlitlik, hamdardlik va mas'uliyat kabi fazilatlarni aniq o'rgatadigan xarakter tarbiyasi dasturlarini o'z ichiga olishi mumkin. Ushbu dasturlar talabalarga ushbu qadriyatlarni singdirish uchun tadbirlar, muhokamalar va mulohazalarni o'z ichiga olishi mumkin.

3. Tajribaviy o'rganish: Al-Nasafiyning interfaol va aks ettiruvchi o'rganish tajribasini targ'ib qilishini zamonaviy sinflarda eksperimental o'rganish metodologiyalari orqali amalga oshirish mumkin. O'qituvchilar o'quvchilarni axloqiy dilemmalar va axloqiy qarorlar qabul qilish

jarayonlariga faol jalb qilish uchun loyihaga asoslangan ta'lim, xizmat ko'rsatish bo'yicha tashabbuslar va simulyatsiyalarni amalga oshirishlari mumkin.

4. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: Al-Nasafiyning didaktik g'oyalari axloqiy ma'rifat vositasi sifatida tanqidiy fikrlash va o'z-o'zini aks ettirishga undaydi. O'qituvchilar bu ko'nikmalarni o'quv dasturiga axloqiy misollar, axloqiy masalalar bo'yicha bahslar va falsafiy munozaralarni kiritish orqali rivojlantirishlari mumkin. Bunday tadbirlar talabalarni murakkab axloqiy stsenariylarni tahlil qilishga va o'zlarining axloqiy kompaslarini ishlab chiqishga undaydi.

5. Jamoat ishtiroki: Al-Nasafiy ta'limotlari jamiyat qadriyatlari va ijtimoiy mas'uliyatning ahamiyatini ta'kidlaydi. O'qituvchilar o'quvchilarga axloqiy tamoyillarni real dunyo kontekstlarida qo'llash, fuqarolik burchi va boshqalarga nisbatan hamdardlik tuyg'usini tarbiyalash imkonini beruvchi jamiyatni jalb qilish loyihalariga ko'maklashishi mumkin.

6. Integratsiyalashgan texnologiyalar: Raqamli asrda o'qituvchilar Al-Nasafiyning didaktik g'oyalarini samarali tarqatish uchun texnologiyadan foydalanishlari mumkin. Onlayn platformalar, ta'lim ilovalari va multimedia resurslari axloqiy ta'lim mazmunini etkazish, axloqiy mavzular bo'yicha munozaralarni osonlashtirish va talabalar o'rtasida virtual hamkorlik qilish imkoniyatlarini taqdim etish uchun ishlatilishi mumkin.

7. Kasbiy yuksalish: Al-Nasafiyning pedagogik g'oyalarini o'rganishdan pedagoglarning o'zlari foyda olishlari mumkin. Kasbiy rivojlanish dasturlari uning ta'limotini chuqur o'rganadigan seminarlar, seminarlar va kurslarni o'z ichiga oladi, o'qituvchilarni axloqiy tarbiyani o'qitish amaliyotiga samarali kiritish uchun bilim va ko'nikmalar bilan jihozlaydi.

Al-Nasafiyning didaktik g'oyalarini o'zlashtirib, ularni zamonaviy pedagogik ta'limga integratsiyalash orqali o'qituvchilar nafaqat akademik mukammallikni, balki o'quvchilarda axloqiy ongni, ijtimoiy mas'uliyatni va har tomonlama rivojlanishini ta'minlovchi ta'lim muhitini yaratishi, ularni zamonaviy dunyoning murakkabliklarida harakat qilishga tayyorlay olishi mumkin. donolik va halollik bilan.

Xulosa:

Burhoniddin an-Nasafiyning "Ulug'langan axloq" asarida ko'rsatilgan didaktik g'oyalarni uslubiy tizimlashtirish o'z pedagogik amaliyotini boyitishga intilayotgan pedagoglar uchun qimmatli fikrlarni beradi. Uning falsafiy va pedagogik tamoyillarini zamonaviy ta'lim yondashuvlariga integratsiyalashgan holda pedagoglar o'quvchilar ongi va qalbini tarbiyalaydigan ta'lim muhitini tarbiyalashi, ta'limga shunchaki bilim olishdan ham ustun bo'lgan yaxlit yondashuvni shakllantirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Piaget, J. (1952). The Origins of Intelligence in Children. New York: International Universities Press.
2. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.
3. Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Handbook I: Cognitive Domain. New York: Longmans, Green.
4. Kolb, D. A. (1984). Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
5. Schön, D. A. (1983). The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. New York: Basic Books.
6. Jonassen, D. H. (1999). Designing Constructivist Learning Environments. In C. M. Reigeluth (Ed.), Instructional-design theories and models: A new paradigm of instructional theory, Volume II (pp. 215-239). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates
7. Mayer, R. E. (2004). Should There Be a Three-Strikes Rule Against Pure Discovery Learning? The Case for Guided Methods of Instruction. American Psychologist, 59(1), 14- 19.